

Atasözleri Bağlamında Türk ve Kore Kadını

Turkish and Korean Women in the Context of Proverbs

Araştırma Makalesi – Research Article

Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

Erciyes Üniversitesi, Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, hkore@erciyes.edu.tr

ORCID Numarası|ORCID Numbers: 0000-0002-3735-5652

Öz

Dil ve kültür birbirinden ayrılmayan ve birbirini etkileyen iki unsurdur. Bir milleti tanımanın en iyi yolu o milletin dilini ve elbette kültürünü anlamaktır. Bir toplumun dilinin en eski tarihi ile kültürüne dair izlerin bulunduğu yer atasözleridir. Sözlü kültürün en önemli aktarıcılarında biri olan atasözlerine tüm ülkelerin kültüründe rastlamak mümkündür.

Atasözleri toplumun düşünce yapısına dair fikir veren sözlü kültürün aktarıcısıdır. Türk ve Kore toplumunda 'kadın' kavramına dair düşünce yapısını atasözleri aracılığı ile ortaya koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada her iki ülkenin 'kadın' kavramına ilişkin atasözleri kız çocuk, eş, anne, dul, gelin-kaynana ve anne-kız ilişkisi olmak üzere altı başlıkta toplanarak karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kore, kadın, atasözleri, Türkiye, toplum, kadın algısı

Abstract

Language and culture are two elements that are inseparable and affect each other. The best way to understand a nation is to understand its language and of course its culture. Proverbs are the place where traces of the oldest history and culture of a language of society are found. It is possible to come across proverbs, which are one of the most important transmitters of oral culture, in the cultures of all countries.

Proverbs are the transmitters of oral culture that give an idea about the mentality of the society. The aim of this study is to reveal the structure of thought about the concept of "woman" in Turkish and Korean society through proverbs. In the study, the proverbs related to the concept of "woman" in both countries were collected under six titles: daughter, wife, mother, widow, bride-mother in law, and mother-daughter relationship and comparatively examined.

Keywords: Korea, Woman, Proverbs, Turkey, Society, Perception of Women

Giriş

Coğrafi bakımdan aralarında uzun bir mesafe olan Türkiye ve Kore birçok yönden ortak özellikler taşıması noktasında dikkat çekmektedir. Çok eski dönemlerde Altay Dağlarının eteklerinde her iki ülke halkının birlikte yaşadıklarına ve ilişki içerisinde olduklarına dair birçok kaynak bulunmaktadır. Bu konu ile alakalı olarak Türk tarihi uzmanı Duck Chan Woo şöyle söylemektedir. “İki ülke ilişkilerinin olduğuna dair kanıtı Çin’in Sui-shu adlı tarih kitabını referans gösterir. Bu kitapta ilişkilerin Türklerin tarihinde Göktürk(M.Ö. 522-745) dönemine, Korelilerin tarihinde ise Goguryeo (M.Ö. 37-M.S. 668) dönemine rastladığını belirtmektedir.”¹ 10. yüzyılda Türklerin batıya göçüyle birlikte birbirinden ayrı düşen iki ülke halkı arasındaki ilişkiler yüzyıllar sonra 1949 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin Kore Cumhuriyeti’ni tanımasıyla yeniden başlamıştır. 1950 yılında patlak veren Kore Savaşında Türkiye Cumhuriyeti’nin asker göndermesiyle ilişkiler önem kazanmıştır. Daha sonra 2002 Dünya Kupasının ardından ikili ilişkiler perçinlenmiştir. 1989 yılında Türkiye’de Korece eğitiminin başlaması, 2000’li yılların başından itibaren karşılıklı olarak edebi çevirilerin artması, 2005 yılından itibaren etkisini Türkiye’de de göstermeye başlayan Kore Akımı (Hallyu) sayesinde Kore dizilerinin Türk televizyonlarında yayımlanması ve Türk dizilerinin Kore’de ilgi görmesi ile ilişkiler kültürel boyuta taşınmıştır. Bu ilişkiler akademik çalışmaların da artmasına vesile olmuştur. Neticede her iki ülkenin ilişkileri dostane bir yapıda sürmektedir.

Dil ve kültür birbirinden ayrılmayan ve birbirini etkileyen iki unsurdur. Bir milleti anlamının en iyi yolu o milletin dilini ve elbette kültürünü tanımaktır. Sözlü kültürün aktarıcılarında biri olan atasözlerine tüm ülkelerin dilinde rastlamak mümkündür. Kalıplaşmış sözler hâlinde bulunan atasözleri dilin anlatım ve kullanım imkânını geliştirme özelliğine sahiptir. Atasözleri ile ilgili çalışmaları ile bilinen eğitimci ve dilbilimci Ömer Asım Aksoy(1970) atasözleri tanımını şu şekilde yapmıştır. “Atasözleri ulusal varlıklardır. Tanrı ve peygamber sözleri gibi kutsal sayılırlar; ruha işlerler; inandırıcıdırlar. Geniş halk yığınlarının yüzyıllar boyunca geçirdikleri denemelerden ve bunlara dayanan düşüncelerden doğmuşlardır. Ulusun ortak düşünce, kanış ve tutumunu belirtir, bize yol gösterirler.”² Koreli halk bilimci Choi Woon Shik (2009), “...atasözü kavramı, halkın yaşam tecrübelerinden doğan kısa ve öz, mecazi şekilde ifade edilen, söyleneni belli olmayan cümlelerdir şeklinde açıklamaktadır.”³

Kore kültüründe atasözü “ilk olarak Joseon hanedanlığı(1392-1910) döneminin ortalarında Eouyadam 『어우야담 於于野譚』 ve Dongmunyuhae 『동문유해 同文類解』 『於于野譚』 adlı kitaplarda kullanılmaya başlansa da atasözünün tarihi bundan çok daha eskilere dayanmaktadır. Samgukyusa⁴ adlı kitabın beşinci cildinde yer alan Ugmyeon Biyeombul Seoseung (옥면 비염불 서승(郁面婢念佛西昇) bölümünde “Kendi iyiliği için başkasının işini yapmakta acele etmek anlamına gelen(Nae il babbahandaegbang-a seoduleunda(내 일 바빠 한택[大家]망아 서두른다) ifadesinden yola çıkıldığında Üç Krallık⁵ (M.Ö. 57- M.Ö.936) döneminde atasözünün zaten kullanıldığı tespit edilmektedir.⁶ Türk kültürü özelinde atasözüne bakıldığında ise “Orhun Yazıtlarından başlamak üzere Türk dilinin yapı taşları olan Dîvânü Lugati’t-Türk, Kutadgu Bilig gibi eserlerde atasözlerine rastlanmakta ve atasözlerinin tarihi seyrini bu eserlerde izlemek mümkün”dür⁷. İlk Türk atasözlerinden “Türk budun tokurkak sen. Açsık tosık ömez sen. Bir todsar açsık ömez sen Antağın”⁸ örnek verilebilir. Bu atasözü günümüzde yaygın olarak “Tok açın halinden anlamaz” şeklinde yaşamaktadır. Dolayısıyla her iki ülkenin kültürüne baktığımızda atasözlerinin kullanımının çok eski bir geçmişe sahip olduğunu görmekteyiz.

¹ Woo, 1993, s. 1

² Aksoy,1970,s.11.

³ Choi Woon Shik, 2009, s. 169.

⁴ Samguk Yusa; Keşiş İlyon tarafından kaleme alınan Üç Krallık Dönemine ve öncesine ait anı kayıtları içerir.

⁵ Goguryeo(고구려,37-668), Bekche(백제,18-660), Shilla(신라,57-935) yılları arasında varlığını göstermiş Krallıklar.

⁶ encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=속담&ridx=0&tot=78

⁷ Gönen, 2015, s.14.

⁸ Türkçe’ye aktarımı; Türk milleti, tokluğun kıymetini bilmezsin. Açlık, tokluk düşünmezsin-Ergin, 2015, s.37.

Ülkelerin atasözlerine bakıldığında dil ve kültürlerin farklı olmasına rağmen aynı ana fikri içerenleri görmek mümkündür. Bunun sebebi insanlık medeniyetinin ortak yönde gelişim sergilemesi olarak düşünülebilir.

Atasözleri bir toplumun düşünce tarzına ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Bu amaçla çalışmada ‘kadın’ kavramına ilişkin her iki ülkenin dil ve kültüründe yer alan atasözleri derlenmiştir. Song Jae-sun(1998)’un hazırladığı *Kadın Atasözleri Sözlüğü* ve Lee, Ki-Moon – Cho, Nam-Ho(2014)’nun ortak hazırladığı *Atasözleri Sözlüğü* başta olmak üzere bu sözlüklerin dışında konusu kadın atasözü olan akademik çalışmalar Güney Kore’nin DbPia akademik veri servisinden taranmıştır. Ancak bu çalışma için son 15 yıl dikkate alınarak kadın ile ilgili atasözlerine dair günümüz çalışmalarına genel olarak bakılmıştır. İnceleme sonucunda 93 çalışma olduğu saptanmıştır.⁹ Bu çalışmaların çoğu kadının toplumdaki yeri, cinsiyet ayrımcılığı ve kültürel eğitim yönü dikkate alınarak yapılmıştır. Ayrıca karşılaştırmalı çalışmaların olduğu da tespit edilmiştir.

Türkiye akademik veri tabanı Dergipark üzerinden kadın ile alakalı atasözü taraması sonucu 32. 620 adet çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalar kadının dış görünüşü, toplumdaki yeri, toplumsal cinsiyet algısı gibi konuların yanı sıra karşılaştırmalı çalışmaların da yapıldığı gözlemlenmiştir.¹⁰ Ayrıca Türk atasözleri derlenirken Ömer Asım Aksoy’un “Atasözleri sözlüğü”, İsmail Parlatır’ın “Atasözleri Sözlüğü” başta olmak üzere birçok sözlük taranmıştır. Neticede bu çalışmada kadın ile alakalı 49 adet Kore atasözü, 43 adet de Türk atasözü üzerinden karşılaştırmalı çalışma yapılmıştır.

Atasözleri sözlü kültür ürünleri olmasından dolayı bir atasözünün farklı söylenişleri de mevcut olduğu göz önünde bulundurularak en yaygın şekliyle kullanılanlar çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada ‘kadın’ın Türk ve Kore atasözleri içerisindeki yeri ve algılanış şekli; kız çocuk, eş, anne, dul gelin-kaynana ve anne-kız ilişkisi olmak üzere altı alt başlıkta toplanarak mukayeseli olarak ortaya konulmuştur. Türkiye’de Kore atasözleri üzerine fazla çalışma olmadığı için bu çalışmada karşılaştırma yapılırken Korece atasözleri daha fazla örneklendirilmiştir.

Ayrıca makalede Kore atasözlerinin, Korecilerinin yanı sıra Latin harfleriyle çevriyazısı da verilmiştir. Asıl konuya geçmeden önce iki toplumda kadının yeri üzerine bir değerlendirmenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Türk- Kore Toplumunda Kadın

İlk Türk devletlerinde kadının sosyal hayattaki statüsü ve konumunun erkeklerle eşit olduğu ve kadınların hem sosyal hayatta hem de siyasi hayatta aktif oldukları, birçok destanda ve Orhun Kitabelerinde görülmektedir.

Eski Türk destanlarında, kadın erkek ilişkileri ve kadının toplum içindeki yeri, hemen erkeğin yanı başıdır. Hatta bazen kadın erkeğin önündedir. Altay destanlarında kocalar gerektiğinde kadınlara akıl danışılırdı. Türk destan kahramanları yetenekleri gelişmiş kadınlarla evlenmeyi tercih ederler. İyi ata binen, iyi kılıç kuşanan ve iyi savaşan kadınlarla evlenmek tercih sebebidir.¹¹ Ayrıca, Orhun kitabelerinde “kadına saygıdan bahsetmekle birlikte, istilaya uğrayan yurttaki kadınların hakaret görmesini en büyük felaket sayan sözleri de kadının cemiyetteki yüksek itibarını belirleyen noktadır”¹² Hükümdarın karısı anlamına gelen *hatun* sözcüğü Hunlardan itibaren resmi bir unvan olarak kullanılmıştır. Ayrıca eski Türk toplumlarında hatunların da devlet işlerinde söz sahibi oldukları bilinmektedir. Okudan’a göre, (2019) Eski Türk geleneklerinin tesirinin güçlü bir şekilde hissedildiği Karahanlı Devletinde de *hakandan* sonra en yetkili kişi hatun olmuştur. Karahanlı Devletinde kadının eski Türk devletlerindeki şekliyle varlığını devam ettirdiği görülmektedir. Hatunlar hükümdarın yokluğunda devletin yönetiminde görev almakta ve devleti yönetme için idari kuvvet kullanabilmekte idi (s. 114).

⁹ URL

<https://www.dbpia.co.kr/search/topSearch?searchOption=all&query=%EC%97%AC%EC%84%B1+%EC%86%8D%EB%8B%B4#a> Erişim tarihi 15.4.2023

¹⁰URL <https://dergipark.org.tr/tr/search?q=kad%C4%B1n++atas%C3%B6zleri§ion=articles> Erişim tarihi: 20.7.2023

¹¹ Aksoy,2016, s.9.

¹² Kafesoğlu, 1995, s.30.

Karahanlılar (840-1212) 926 yılında İslamiyet’i ilk kabul eden Türk devleti olmakla birlikte Selçukluların devlet yönetimi ve teşkilatlanmasında da rol oynamıştır. Kuşcu (2016) Selçuklular döneminde kadının konumu ile alakalı şöyle belirtmiştir.

Büyük Selçuklu Devleti’nin (1040-1157) kuruluşundan itibaren kadının devlet yönetiminde saygın ve etkili bir rolü vardı. Bu gelenek şüphesiz İslamiyet öncesi Türk toplum hayatının ve yönetim anlayışının bir yansıması idi. Kadın, sosyal hayatın her alanında yer alır; ata biner, kılıç kuşanır ve üretime katkı sağlardı. Hükümdara (kağan) eş olan kadın, “katun/hatun” unvanını alır, yönetimde ve devlet protokolünde hükümdardan sonra gelirdi. Günümüz Türkçesinde kullanılan “kadın” kelimesi de böylesine köklü ve önemli bir unvandan gelmektedir” (s.173)

Ayrıca eski Türk toplumlarında kadının anne kimliğiyle hem toplum hem de aile içinde saygın ve itibarlı bir yerinin olduğunu Kültigin Abidesinde de görmek mümkündür. “...Türk milleti yok olmasın diye, millet olsun diye babam İltiriş Kağan’ı, annem İlbilge Hatun’u göğün tepesinde tutup yukarı kaldırmış olacak”¹³ ifadelerinden de anlaşılacağı üzere anne kimliği ile kadın daha da yüceltilmektedir.

İslamiyet’in kabulünden sonra dul kadınların korunup kollandığı ve yeniden evlenmesinin söz konusu olduğu görülmektedir. Bu husus Bakara (2/234) suresinde şöyle ifade edilmektedir. İcinizden ölenlerin geride bıraktıkları eşleri kendi başlarına (evlenmeksizin) dört ay on gün beklerler. Bekleme sürelerinin sonuna geldiklerinde kendileri hakkında, normal ölçülerde yapıp ettiklerinden size bir sorumluluk yoktur. Allah yaptığınız her şeyden haberdardır¹⁴. Ayetten de anlaşılacağı üzere kocaları ölmüş kadınların yeni bir evlilik yapmalarında bir sakınca yoktur, ancak yeni evlilik için 4 ay 10 gün beklemleri gerekmektedir.

Çaha (2010), Sivil Kadın adlı eserinde Osmanlı döneminde dini bürokraside etkin olan ulemanın aile normları konusundaki yorumlarının kadının toplumsal yaşamdan dışlanması yönünde olduğundan bahsetmiştir.(s.99)

Osmanlı döneminde(1299-1923), kadınlar aile hayatlarında değerli olarak görülseler de sosyal hayatta ikinci plana atılmışlardır. Kadınların evlenirken eşini kendi seçme veya her hangi bir olumsuzlukta boşanma ile ilgili olan hakları o dönemlerde gerilemeye uğramıştır, aile reisliği kavramı artık ailede tek karar veren mercii olarak erkeklere verilmiştir. Kadınların hayatı bir nevi erkeğin izin verdiği sınırlar içine hapsolmüştür. Ayrıca kız çocukları ve kadınlar mirastan daha az pay almaya başlamıştır.¹⁵

Tanzimat Fermanı (1839) sonrasında oluşan modernleşme çabalarıyla birlikte kadın meseleleri ve hakları konuşulmaya başlamıştır. Birinci Dünya Savaşının (1914-1918) patlak vermesiyle Türk kadınının modernleşmesi askıya alınmıştır. Daha sonra Kurtuluş Savaşı’nda kadınların mücadeleye katkıları neticesinde kadınlarla ilgili önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

1923 yılında Cumhuriyetin ilanıyla Türk kadını sosyal ve siyasi haklar elde etmiştir. 1930 yılında Seçme ve seçilme hakkı tanınarak birçok dünya devletlerinden önce siyasal katılım hakkı da tanınmıştır.

Kore toplumunda kadının sosyal alanda ve aile içindeki konumuna bakacak olursak, Kore’nin tarihindeki devletlerin kuruluş sürecini anlatan mitlerinde, Gojoseon’u *Dangun*(단군), Goguryeo’u *Jumong*(주몽), Baekje’yi *Onjo*(온조) ve Silla’yı *Hyeokgeose*(혁거세)’nin kurduğu görülmektedir.

Bu süreçte sadece erkekler etkin değil, Gojoseon’da *Ungnyeo* (kurucunun eşi-웅녀), Goguryeo’da *Jumong’un eşi Yuhwa*(유화), Baekje’de Onjo’nun eşi *Soseono*(소서노) ve Silla’da *Hyeokgeos’nin eşi Ayeong*(알영) gibi kadınların da etkin olduğu ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Bu, eski devletlerin kurulma sürecinde kadınların rolünün erkeklerinkinden az olmadığı anlamına gelmektedir”¹⁶ Genel olarak, eski toplumlarda kadının statüsünün erkeklerden daha düşük olduğu kabul edilmektedir. Başka bir deyişle, “ataerkil tarım toplumu geliştikçe, erkekler yavaş yavaş sosyal ve politik yöneticiler olarak ortaya çıktı. Buna bağlı olarak eski toplumlarda kadının rolü doğal olarak sınırlıydı ve giderek erkek egemen bir topluma dönüştü. Bununla birlikte, Gojoseon(고조선), Buyeo(부여 MÖ 4. yy) ve Samhan(삼한 MÖ. 194) gibi eski devletlerin kuruluşundan Üç Krallık(삼국) dönemine kadar, kadınların statüsü erkeklerden aşağı değildi ve bir dereceye kadar eşit tutuldu.”¹⁷

Mitlerde ve ritüellerde kadının konumu ve güçlerinin hiçbir şekilde erkeklerinkinden aşağı olmadığını kanıtlayan örnekler yer almaktadır. “Eski Kore toplumunda ulusun oluşumu ve kurulması sırasında

¹³ Ergin, 2015, s.7.

¹⁴ Bakara suresi -241-234-235. Ayetler.

¹⁵ Erbay,2019, s. 13.

¹⁶ Bae, 2005, s. 255-256.

¹⁷ Bae, 2005, s. 252.

kadınların ulusal anneler ve koruyucular olarak önemli olduğu”¹⁸ belirtilmektedir. Ayrıca, Oh’a göre, (1999) Silla devrinde kadınların mülkiyete sahip olma hakkına oldukça önem verilmiştir. Eş olarak kadının resmi yerlerde kocasıyla birlikte aileyi temsil etmesi oldukça yaygındır. Öte yandan Üç Krallık döneminde ataerkil sistem giderek oturmaya başlayınca erkek çocuğuna verilen önem artmıştır. Soyu devam ettirmek görevi kadınlar için ağır bir yük olmaya başlar; oğlan doğuramadığı zaman boşanmak zorunda bırakılmıştır. (s.5).

Goryeo döneminde (918-1392) kadınlar aile varlıklarını ve soy ağacını miras alma ve atalarından kalma ayinleri düzenleme hakları konusunda çok az ayrımcılığa maruz kalmıştır. Goryeo dönemi kadınları hem Konfüçyanizm’in hem de Budizm’in etkisi altında yaşamışlardır.

Bu dönemde sosyal alana katılma fırsatından mahrum bırakılan kadınlar, Budizm’den de oldukça etkilenmiştir. “Budist tapınaklarında cenaze törenleri ve atalar için anma törenleri yapılırken, keşişler ayini yönetirken, masrafları da evlatlar karşılıyordu. Erkek çocuğu olmayan ailelerin kızı ve damadı atalarına ayin düzenleyebiliyordu. Atalara ait ayinleri sadece en büyük oğul değil tüm kardeşlerin sırayla düzenleyebilmelerinin bir nedeni de buydu.”¹⁹

Ayrıca, “dul bir kadının da yeniden evlenmesi hiçbir sorun oluşturmamıştır. Dul kadının evlenmeden hayat boyunca yaşaması, bu dönemde de yücelik olarak gösterilmiştir. Fakat Goryeo’nun son döneminde, soylu kesimin dul kadınları evlenmeyi tercih etmişlerdir.”²⁰

Joseon Hanedanlığı (1392-1910) döneminde Konfüçyüsçü düşünce yapısı keskin hatlarla hem kraliyet yönetiminde hem de toplum yaşantısında etkisini göstermiştir. Konfüçyüsçü düşünce yapısı içinde kadınlara yönelik prensipler de yer almakta idi. Kadının uyması gereken prensiplerin başında erkeğe bağlı olması öğütlenmekteydi. Nahm(1998)’a göre,

Kadınlara sessiz, uyumlu, sadık ve namuslu olmaları öğretilirdi. Teslimiyetçilik bir kadının en yüce erdemi olarak görülür ve bir kadının yaşamını yöneten üç temel kuraldan ödün verilmezdi: Evlat olarak babaya; karı olarak kocaya; bir dul olarak da ilk oğula bağlılık. Kadının değeri, aile çizgisini sürdürme, kocasına ve ana babasına bakabilme yeteneğine göre belirlenirdi. Yaşantısında en büyük amaç “akıllı bir anne ve iyi bir eş olmaktı. Böyle bir toplum modelinde kadının konumu gerilemekteydi; 1470 yılına gelindiğinde kadınlar, önceden sahip oldukları mülkiyet haklarını bile yitirmişlerdi. (s.77)

Joseon Hanedanlığı döneminde Konfüçyanizm’in etkisiyle dul kadınların yeniden evlenmesi yasaktı. Bu yasak o dönemde Neo-Konfüçyanizm’e dayalı aile düzenini sağlamlaştırmaya yönelik uygulanan bir prensipten kaynaklanmaktaydı. Yani dul bir kadın evlenmek istediğinde bunu gizlice yapmak zorundaydı. Bu dönemde kadınlara yönelik bir yasa olarak “Gwabu Jaegageum Jibeob(과부 재가금지법)-Dul Kadının Tekrar Aile Kurma Yasağı Yasası”²¹ adlı bir kanun yürürlükte idi. Dul kadınların tekrar evlenmelerine engel olan bu yasa dönem kadınlarını çok zor durumda bırakmıştır.

Joseon hanedanlığının son dönemlerinde ülke gerek yurt içinde yaşanan sıkıntılar, gerek yurt dışından gelen müdahaleler nedeniyle birtakım zorluklar yaşamaya başladı. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için de Japonya’nın öncülüğünde Gabo reformu (1894-1896) hayata geçirilmiştir. Gabo reformuyla birlikte Konfüçyanizm’in etkisiyle yıllarca süregelen geleneksel toplum yapısında birçok düzenlemeler olmuştur. Bu reformun içerisinde kadınlara yönelik bir takım düzenlemelerle birlikte imkânlar da sunulmuştur. Gabo reformu kapsamında kadına yönelik düzenlemeler içerisinde; Dul kadının yeniden evlenmesi, eşit eğitim, cariyeliğin ve çocuk yaşta evliliklerin kaldırılması vs. gibi birçok düzenlemeler vardı. Böylelikle Koreli kadınlar Konfüçyüs fikirlerine ilk kez meydan okumuş oluyorlardı. Elbette, Koreli kadınların bu meydan okumasının temelinde “Batı Hıristiyanlığının giderek artan etkisi ve Donghak(동학-Doğu Öğretisi) diye bilinen iç kaynaklı birleştirici hareketin de etkisi görülmektedir.”²²

¹⁸ Kang, 2007 s. 6-7.

¹⁹ Lee,2008, s. 7.

²⁰ Oh,1999, s. 74.

²¹ Joseon Hanedanlığı’nda dul bir kadının ikinci kez evliliği konusunda çıkan tartışmalar neticesinde Kral Seongjong’un 8. yılından (1477) itibaren dul kadınların yeniden evlenmesine yasak getirildi. Ardından Kral Gojong’un 31. yılında (1894) dul kadınların tekrar evlenmesine izin verildi.

²² Lee,2008, s.105-106.

Yüzyıllardır süre gelen geleneğe dönem kadınlarının bu başkaldırışının aslında Kore kadın hareketinin başlangıcı olduğunu da söylemek mümkündür.

Japonya'nın 1910 yılında Kore'yi ilhak etmesiyle birlikte Kore kadınları yine Joseon hanedanlığı döneminde Konfüçyüsçü anlayışın katı kuralları altında yaşadıklarına benzer bir yaşam sürmek zorunda bırakıldılar. Sömürge döneminde (1910-1945) Koreli kadınlar hem dışarıda çalışmışlar hem de geleneklerini korumak için çaba sarf etmişlerdir. Sömürge ve savaş döneminde "comfort women" olarak kullanılan Kore kadınları kadınlık adına en kötü ve acı durumları yaşamışlardır. 35 yıllık Japonya'nın sömürüsü altındaki Kore toplumunda en çok etkilenen kadınlar olmuştur.

1948 yılında Kore Cumhuriyetinin kurulmasıyla Kore Anayasasında kadın-erkek eşitliği ifade edilerek kadınların siyaset, ekonomi, eğitim alanında eşit görülmesinin sağlanması kadın statüsünün yükselmesinde önemli bir faktör olmuştur.

Çalışmanın konusu olan kadın ile ilgili atasözlerinde kız çocuğu ile alakalı atasözlerini değerlendirirken öncelikle her iki ülkenin çocuk sahibi olmakla alakalı bakış açısına bakmakta fayda vardır.

Türk ve Kore Toplumunda Çocuk Sahibi Olmak

Geleneksel toplumlarda çocuk sahibi olmak ailenin devamı açısından önemlidir. Yeni evli çiftler evliliğin ilk yıllarında çevresinden çocuk baskısı görürler. Çocuk sahibi olma konusundaki baskı hem Türk hem de Kore toplumunda benzerlik göstermektedir. Benzerlik gösteren bir diğer konu da çocuğu olmayan çiftlerin çocuk sahibi olabilmek için çeşitli ritüeller uygulamasıdır. Bu ritüellerin bazıları kutsal yerleri ziyaret etmek, dilek ağacına bez bağlamak gibi benzer özellikler göstermektedir.

Çocuk, sahip olunması gereken bir değer olarak görülmektedir. Atasözlerinde toplumun çocuğa bakışını gösteren birçok örnek yer alır. "Çocuk evin meyvesidir", "Çocuklu ev pazar, çocuksuz ev mezar", "Evladı olmayanda merhamet olmaz" şeklindeki Türk atasözleri çocuk sahibi olmanın önemini açıkça gösterir. Benzer düşünce yapısını Kore atasözlerinde de görmek mümkündür. "Çocuklar olmazsa gülünecek durum da yoktur(Aideul-i animyeon us-eul il-i eobda-아이들이 아니면 웃을 일이 없다)" atasözü örneğinde bir evde çocuk varsa her zaman gülünecek/ mutlu olunacak bir durum söz konusudur. "Paraya sahip olan gülmez ama evlada sahip olan güler(Don nohgoneunmos usodo ai nohgoneun usneunda-돈 놓고는 못 웃어도 아이 놓고는 웃는다)" atasözünde anlatılmak istenen parayla saadet olmaz ama evlatla saadet yakalanabilir mesajıdır. Bu Kore atasözlerinden anlaşılacağı üzere çocuk aileye mutluluk, anlam ve bereket getiren değerli bir varlıktır.

Ataerkil yapıdaki Türk ve Kore toplumunda aile kurmada çocuk sahibi olmak önemlidir. Ancak cinsiyet tercihinin bakıldığında, kız ve erkek çocuk arasında ayırımın yapıldığı görülmektedir. Her iki toplumda da tercih erkek çocuktan yana yapılmaktadır. Tercihin erkek çocuktan yana olmasının sebepleri arasında ileride ebeveyninin bakımını üstlenecek ve soyu devam ettirecek olması belirtilebilir.

Türk ve Kore Atasözlerinde Kadın Algısı

Çalışmanın bu bölümünde kadın ile alakalı atasözleri kız evlat, eş, anne, gelin, dul, gelin-kaynana, kız evlat- anne başlıklar altında karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Türk ve Kore Atasözlerinde Kız Çocuk Algısı

Bu bölümde her iki ülkenin kız çocuğuna bakışı atasözleri üzerinden ele alınmıştır. Yukarıda da bahsedildiği üzere çocuk sahibi olunurken tercih erkek çocuktan yana olmuştur. Aşağıdaki tabloda her iki ülkenin kız çocuğu algısı ile alakalı atasözlerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Türk ve Kore Atasözlerinde Kız Çocuğu Algısı

Korece	Türkçe
① 딸 둔 죄인 (Kız çocuğu olan günahkâr.- <i>Ddal dun joein.</i>)	⑥ Oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün.
② 딸은 하나도 많고 아들은 셋도 모자란다. (Kız çocuğun bir tanesi bile fazla erkek çocuğun üç tanesi bile az.- <i>Ddal-eun hanado mango adeul-eun sesdo mojaranda.</i>)	⑦ Bir evde iki kız, biri çuvaldız biri biz
③ 딸 셋이면 도둑도 되돌아간다. (Üç kızın varsa hırsız bile geri döner.- <i>Ddal ses-imeyon dodugdo doedoraganda</i>)	⑧ Kızın var sizin var.
④ 만딸은 살림 밀천 (En büyük kız bir gelir kaynağıdır. – <i>Madddal-eun sallim mitcheon</i>)	⑨ Kız gittiği, oğlan bittiği yerde ekmek var
⑤ 딸 낳으면 걱정거리가 따라온다 (Bir kız çocuğu doğduğunda endişeler takip eder.- <i>Ddal nah-eumyeon geogjeonggeoriga ddaraonda</i>)	⑩ Kız beşikte çeyiz sandıkta ⑪ Kız evde olsa da elden sayılır

Yukarıda tablo 1’de verilen kız evlat ile alakalı Kore atasözleri arasında ① ve ② numaralı atasözü ile ⑥ numarada yer alan Türk atasözünde doğacak çocuğun kız olmaması tercihi yer alır. ⑤ numaralı Kore atasözünde ve ⑧ numaralı Türk atasözünden de anlaşılacağı üzere kız çocuğuna sahip olmak, ebeveyn için mutsuzluk ve endişe kaynağı olarak görülmektedir. Her iki ülke kültüründe kız çocuğu ⑦ ve ⑩ numaralı Türk atasözü ile ③ numaralı Kore atasözünde görüldüğü gibi bazı durumlarda masraf, ④ numaralı Kore ve ⑨ numaralı Türk atasözünde olduğu gibi bazı durumlarda ise gelir kaynağı olarak değerlendirilmektedir. ⑩ ve ⑪ numaralı Kore atasözünde ve ④ numaralı Türk atasözünde olduğu gibi kız çocuğu daha doğar doğmaz aileden ayrılıp başka bir aileye gideceği baştan bellidir.

Her iki ülke atasözleri örneklerinden kız evlat sahibi olmak aileler için düşündürücüdür. Kız çocukları bir nevi ailede misafirmiş gibi kabul edilmektedir. O yüzden kız çocuğuna sahip olmak ve yetiştirmek ebeveyn için büyük bir zahmet olarak görülmektedir.

Türk ve Kore Atasözlerinde Eş Olarak Kadın

Kadın ile alakalı Kore ve Türk atasözleri taraması sonucu en çok kadının evliliği üzerine olduğu tespit edilmiştir. Evlilik yoluyla hem sosyalleşen hem de bir aile kuran kadının kocası ile etkileşimin yanı sıra kocasının ailesi ve akrabaları ile de ilişkisi önem taşımaktadır. Evlilik yoluyla kadının aile ve ev içindeki statüsü ve rolü belirlenir. Bu bölümde bir eş olarak kadının algılanışı her iki ülkenin atasözleri ile ortaya çıkarılmıştır. Aşağıdaki tabloda konu ile alakalı birkaç atasözüne yer verilmiştir.

Tablo 2: Türk ve Kore Atasözlerinde Eş Olarak Kadının Algılanışı

Korece	Türkçe
① 열 자식이 한 처만 못 하다. (On evlat bir eş etmez.- <i>Yeol jasigi han cheoman mothada</i>)	⑨ Bir adamın karısı onun yarısıdır.
② 효자가 악처만 못하다. (Kötü bir eş bile evlattan iyidir.- <i>Hyojaga agcheoman mothada</i>)	⑩ Evi ev eden avrat (kadın), yurdu şen eden devlet.
③ 사내는 죽을 때 계집과 돈을 머리맡에 놓고 죽어라. (Erkek ölürken başucunda kadın ve parayla ölmeli.- <i>Sanaeneun jug-eul ddae gyejib-gwa don-eul meolimat-e nohgo jug-eora</i>)	⑪ Kadın erkeğin eşi, evin güneşidir.
④ 암탉이 울면 집안이 망한다. (Tavuk öterse hane yıkılır. - <i>Amtagi ulmyeon jibani manghanda</i>)	⑫ Kadının düzdüğü evi Tanrı yıkmaz, kadının bozduğu evi Tanrı yapmaz.

⑤ 어진 아내는 온 가족을 화목하게 만들고 간사한 아내는 온 가족의 화목을 깨뜨린다.(iyi bir eş tüm aileyi huzur içinde tutar, kurnaz eş ise tüm ailenin huzurunu bozar.- <i>Eojin anaeneun on gajogeul hwamoghage mandeulgo gansahan anaeneun on gajogui hwamogeul ggeddeurinda</i>)	⑬ Kadın var ev yapar, kadın var ev yıkar.
⑥ 병들게 되면 어진 아내를 생각하게 된다(Koca hastalandığında karısı aklına gelir.- <i>Byeongdilge doemyeon eojin anaereul sengaghage doenda</i>)	⑭ Kadınsız ev olmaz.
⑦ 아내는 남편을 따라야 한다.(Kadın kocasına uymalı.- <i>Ananeneun nampyeoneul ddaraya handa</i>)	⑮ Yuvayı dışı kuş yapar
⑧ 남편은 두레박 아내는 항아리.(Koca su kuyusu kovası karı testi/ küfe- <i>Nampyeoneun duryebag aneneun hangari</i>)	⑯ Erkek getirmeyi, kadın yetirmeyi bilmeli.
	⑰ Peyniri deri, kadını erkeği saklar.
	⑱ Kadının şamdanı altın olsa mumu dikecek erkektir.
	⑲ Erkek sel, kadın göl.

Her iki kültürde evlendikten sonra eş olarak kadını aile içinde olumlu ve olumsuz yönde değerlendiren atasözleri çokça yer almaktadır. Bunlardan bazılarını ele alacak olursak şu şekildedir. Yukarıdaki tabloda ①, ②, ③, ⑥, ⑦ numaralı Kore atasözleri ile ⑨, ⑪, ⑭ numaralı Türk atasözlerinden de anlaşılacağı üzere bir erkek(koca) bakım ve hizmet açısından kadına (karısına) ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanı sıra bir eş olarak kadının kişiliği ailenin devamı için önem arz etmektedir. ④, ⑤ numaralı Kore atasözlerinde ve ⑩, ⑫, ⑬ numaralı Türk atasözlerinde olduğu gibi iyi ve erdemli bir kadının haneye mutluluk getirdiği, evin bu şekilde ayakta kalabileceği ve hanenin geleceği için kadına büyük bir rol düşüğü anlaşılmaktadır. Kurnaz ve kötü karakterli bir kadının da haneye üzüntü getireceği hatta yıkılmasına sebep olabileceğinden bahsedilmektedir. ⑧ numaralı Kore atasözünde ve ⑰, ⑱ numaralı Türk atasözünde olduğu gibi her iki kültürde de kadının kocasına karşı uyumlu ve itaatkâr olması öğütlenmiştir. Kadın kocası tarafından korunmaya muhtaçtır. Kadının evlenirken baba evinden getirdiği mal-mülk koca evinde değersiz bir hâl almaktadır. Kadının kocaya bağımlı olduğu anlaşılmaktadır. Aile ekonomisi söz konusu olduğunda ③, ⑧ numaralı Kore atasözünde ve ⑯, ⑲ numaralı Türk atasözünde olduğu gibi kadından beklenen tutumlu olmak, kanaatkâr olmak ve ev ekonomisinden anlamaktır. Her iki toplumun atasözlerinde bir eş olarak değerlendirildiğinde kadından beklenen itaatkâr, uyumlu ve tutumlu olmaktır. Kadın böyle davranırsa ailede huzur olacağı düşünülmektedir.

Türk ve Kore Atasözlerinde Kadının Anne Rolü

Türk ve Kore atasözlerinde kadının anne olarak aile ve toplum içindeki konumu ve algılanışı birkaç atasözü örneğiyle bu bölümde ele alınmıştır.

Tablo 3: Türk ve Kore Atasözlerinde Kadının Anne Olarak Algılanışı

Korece	Türkçe
① 여자는 약해도 어머니는 강하다. (Kadınlar zayıftır ama anneler güçlüdür.- <i>Yejaneun yaghaedo eomeonineun ganghada</i>)	⑬ Beşiği sallayan el dünyaya hükmeder.
② 어미가 뛰면 새끼도 뛴다.(Anne koşarsa buzağı da koşar.- <i>Eomi-ga ddui-myeon saeggido</i>)	⑭ Oğlanı kızı olmayan avrattan eski hasır yeğdir.

<i>dduinda</i>)	
③ 어미 마음은 자식만 따라 다닌다.(Bir annenin yüreği sadece evlatlarının peşinden gitmektedir.- <i>Eomi maeum-eun eun jasigman ddara daninda</i>)	⑮ Anasının teptiği buzağının canı acımaz.
④ 자식은 어머니가 키운다.(Çocuklar anneler tarafından büyütülür.- <i>Jasig-eun eomeoniga kiunda</i>)	⑯ Ana gibi yar olmaz, Bağdat gibi diyar olmaz.
⑤ 어머니 매는 아프지 않다.(Annenin vuruşu acıtmaz.- <i>Eomeo-niga mae-neun apeuji anta</i>)	⑰ Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar.
	⑱ Baba bacaya tütünü kor gider, ana güder kuzuyu.
⑦ 어린아이 병엔 에미만 한 의사 없다.(Çocuk hastalandığında anne gibisi yoktur.- <i>Eolinai byeong-en emiman han uisa eobda</i>)	⑲ Ananın bastığı yavru (civciv) incinmez (ölmez).
⑧ 젖 주는 어미는 있어도 물 주는 어미는 없다 (Emziren anne vardır, Su veren anne yoktur.- <i>Jeoj ju-neun eomi-neun isseodo mul juneun eomineun eobda</i>)	⑳ Ana evlâdından geçmez.
⑨ 어머니 품은 비단 속이다 (Annenin koynu ipektir.- <i>Eomeoni pung-eun bidan sog-ida</i>)	
⑩ 어미 잠은 반잠이라 (Anne uykusu yarımdır.- <i>Eomi jameun Ban jam-ira</i>)	
⑪ 아이 어미 잠은 반잠이다. (anne uykusu yarım uykudur.- <i>Ai eomi jam-eun banjam-ida</i>)	
⑫ 흉년에 어미는 굶어 죽고 자식은 배 터져 죽는다.(Kıtlıkta anne açlıktan evladı toklukta ölür.- <i>Hyungnyeon-e eomineun gulm-eo juggo jasig-eun baeteojyeo jugneunda</i>)	

Atasözlerinde annelik rolüne ve konumuna bakıldığında kadının ‘evlatlarına sevgi veren, eğiten bir modelle değerlendirildiği görülür. Her iki ülkenin atasözlerinde annenin çocuklarına olan sevgisi ve çocukları için kendini feda etmesi noktasında ③, ⑥, ⑦, ⑩, ⑫ numaralı Kore atasözlerinden ve ⑬, ⑯, ⑰, ⑳ numaralı Türk atasözlerinden de anlaşılacağı üzere kadının anneliği benzerlik göstermektedir. Aile içinde anneye çok büyük sorumluluk da düşmektedir. Annenin evladını eğitmesi, terbiye etmesi ②, ④, ⑤ numaralı Kore atasözünde ve ⑮, ⑲ numarada yer alan Türk atasözünde olduğu gibi annenin en önemli rollerinden biri olarak görülmektedir. Anne evladını büyütürken bir durum karşısında evladına ağır sözler söyleyebilir hatta ufak şiddet uygulayabilir ancak bu davranışı evladına babasınınki kadar ağır gelmez. Çünkü anne evladını koruma içgüdüleriyle böyle davranır ve ne yaparsa onun iyiliği için yapar. Kadın, karşı cinse nazaran fiziksel olarak güçsüzdür. Ancak her ne kadar güçsüz de olsa ① numaralı Kore atasözü örneğinde görüldüğü gibi kadının doğurma ve çocuk yetiştirme gücü çok kuvvetlidir. Her iki ülkenin atasözlerinde doğurmak ve çocuk yetiştirmenin kadın işi olduğu algısı yer almaktadır. Annelik kavramı hem aile hem de toplum içerisinde kadının değerini vurgulayan ortak bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türk ve Kore Atasözlerinde Gelin- Kaynana ilişkisi ve Gelin Algısı

Kız evladın atasözlerinde ele alınış biçimlerinden en göze çarpanı, baba ocağından ayrılıp gelin gittiği koca evinde yaşadıkları, tecrübe ettikleri ile alakalı olanıdır. Günümüzde Türk ve Kore kültüründe aile yapısı, ev yaşantısında her ne kadar değişiklikler olmuş olsa da eskiden büyükbaba, büyükanne, anne,

baba ve evli çocukların aynı çatı altında yaşadığı ‘geniş aile’ yapısı hâkimdi. Dolayısıyla koca evine gelin giden kadının bu geniş ailenin tüm bireyleri ile iyi geçinmek ve büyüklere hizmet etmenin yanı sıra kendi çocuklarına bakmak gibi görevleri vardı. Her iki toplumun atasözlerinde gelin kaynana ilişkisiyle ilgili atasözü örnekleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4: Türk ve Kore Atasözlerinde Gelin- Kaynana İlişkisi

Korece	Türkçe
① 고양이 덕은 알고 며느리 덕은 알지 못한다 (Kaynana) Kediye minnet duyar ama gelinine duymaz. <i>Goyang-i deog-eun algo myeoneuri alji mothanda</i>)	⑫ Kaynana öcü, oğlu cici
② 며느리 미우면 발 뒤축이 달걀 같다고 한다. Gelinini sevmeyen kaynana gelinin topuğunu yumurtaya benzetir. <i>-Myeoneuri miuymyon bal dwichug-i dalgyal gatdago handa</i>)	⑬ Kaynana pamuk ipliği olup raftan düşse gelinin başını yarar
③ 못생긴 며느리 제삿날 병 난다.(Çirkin (kötü) gelin ataları anma gününde hastalanır. (tam ihtiyaç olduğu günde yardımcı olmamak. <i>-Mot-saeng-gin myeoneuri jesatnal byeong nanada.</i>)	⑭ Gelin çiçek, her dediği gerçek, kaynana yılan, her dediği yalan
④ 며느리 자라 시어미 되니 시어미 티를 더 잘한다(Gelin, sonra kaynana olunca kaynanalığı daha ağır basar. <i>-Myeoneuri jara sieeomi doeni sieomitireul deo jalhanda</i>)	⑮ Ana yılan, sözü yalan, karı çiçek, sözü gerçek
⑤ 시집살이 삼 년에 열두 폭 치맛자락이 다 썩는다.(Evliliğin üçüncü yılında oniki etek uçları eskir/ yırtılır. <i>Sijisal-i sam nyeon-e yeoldu pog chimasjalag-i da sseogneunda</i>)	⑯ Oğlan anası kapı arkası, kız anası minder kabası
⑥ 며느리 이빠하는 시어머니 없다.(Gelinini seven kaynana yoktur. <i>-Myeoneuri ibbeohaneun siemeoni eobda</i>)	⑰ Gelinin dili yok, kaynananın imanı
⑦ 소고기는 시어머니와 며느리 싸움 붙이는 고기다. (Dana eti kaynana ve gelinin tartışmasına sebep olur. <i>-Sogogineun sieomeoniwa myeoneuri ssaum but-ineun gogida</i>)	⑱ Ananın kötü kızı olmaz, kaynananın da iyi gelini.
⑧ 못생긴 며느리 제삿날에 병난다 (Çirkin/ kötü gelin ölmüş büyükleri anma gününde hasta olur. <i>Mos-saeng-gin myeoneuri jesasnal-e byeongnanda</i>)	⑲ Gelin övünür, kaynana dövünür.
⑨ 새 며느리 친정 나들이 (yeni gelinin babaevi ziyareti. <i>- Sae myeoneuri chinjeong nadeul-i</i>)	⑳ Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla.
⑩ 배 썩은 것은 딸 주고, 밤 썩은 것은 며느리 (çürük armut kızıma çürük kestane gelinime. <i>-Bae sseog-eun geos-eun ddal jugo, bam sseog geos-eun myeoneuli</i>)	
⑪ 열 사위는 밍지 아니하여도 한 며느리가 밍다(On damattan nefret edilmez ama bir gelinden nefret edilir. <i>-Yeol sawineun mibji anihayeodo han myeoneuriga mibda</i>)	

Türk ve Kore toplumunda ataerkil yapının hâkim olması ve birçok neslin birlikte yaşadığı geniş aile yapısı nedeniyle genelde kayınvalide ve gelin arasındaki ilişkilerde, kayınvalidenin hükmeden, gelinin ise itaat eden bir konumda olduğu görülmektedir. ②, ⑤, ⑥, ⑨, ⑩, ⑪ numaralı atasözlerinde

geleneksel Kore toplumunda kadınların, kocaları ve kayınvalideleri tarafından psikolojik şiddete ve adaletsizliğe maruz kaldıklarını ancak kadınların sessiz kalarak hayatlarına devam ettikleri anlaşılmaktadır. Konfüçyüsçü anlayışın kadına bakışından kaynaklandığı yorumunda bulunmak mümkündür. Ayrıca, Kore kültüründe kayınvalidelerin gelinlerini bir evlat gibi bağrına basmadıkları ⑩ numaradaki atasözü örneğinden anlaşılmaktadır. Bu atasözü ile bir dereceye kadar çürük olsa da yenilebilen armudun kız evlada, azıcık çürükle bile yenilmeyen kestanenin geline verilmesi gelin ile kız evlat arasındaki ayırımı açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca baba evinden ayrılıp yeni bir eve giden Koreli genç kızların evliliğinin ilk yılının çok zor geçmesi ve gelinin sürekli gözyaşları içinde olması, kadının zor yaşamı bu atasözlerinde açıkça yer alır. ⑬ numaralı Türk atasözünde de kayınvalidenin olumsuz davranışları karşısında gelin sessiz kalmaktadır. Kayınvalidenin gelininin olumsuz davranışlarını dile getirme yöntemi her iki ülkede farklıdır. Türk atasözlerinde kaynana gelinini eleştirmek istediğinde ⑭ numaradaki atasözünde olduğu gibi kendi kızını kullanarak dile getirmektedir. Kore atasözlerinde ise ② numaralı örnekte olduğu gibi geline yapılan eleştiriler bizzat yüzüne söylenmektedir. ①, ②, ⑪ numaralı Kore atasözlerinde ve ⑰, ⑱ numaralı Türk atasözünden de anlaşılacağı üzere her iki kültürde gelinler kayınvalidelerince sevilmemektedir. Gelinler üzerine düşeni yapsa da ① numarada yer alan Kore atasözünde kaynana kedinin fareyi yakaladığı için en azından eve faydası dokunuyor diye kediye minnet duyar. Ancak, gelininin torun verdiği ve ev işleri yaptığına hiç minnet duymaz, anlamı içermekle birlikte Kore toplumunda gelinlere karşı ayırmacılık söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Türk atasözünde ise ⑫ numara örneğinde olduğu gibi kayınvalideler gelinleri tarafından sevilmemektedir. Bu yüzden ⑬ numaralı Türk atasözünde gelin eve geldikten sonra kayınvalidesini kapı dışarı koyma, kendi annesini de baş tacı etme eğilimindedir.

Ayrıca, Kore atasözlerinde ‘kaynana da bir zamanlar gelindi(시어머니도 한때 며느리였다)’ ya da ‘gelin bir gün kaynana olacak(며느리도 언젠간 시어머니 될 것이다)’ gibi içerikleri yansıtan örnekler vardır, ancak bu tarz örneklere Türk atasözlerinde rastlanmadığı için tabloda yer verilmemiştir. Türk atasözünde kaynana gelin için vazgeçilmez bir varlık olarak ifade edilirken Kore’de böyle bir atasözü yoktur.

Gelin-kaynana ilişkilerinde güven duygusu da zayıftır. ③ ve ⑦ numarada yer alan Kore atasözünde kayınvalideler gelinlerine inanmamakta ve şüphe ile yaklaşmaktadır. Kayınvalide gelinine haşlaması için dana eti verdiği haşlanan et küçüldüğü için gelinin yediğinden şüphe etmektedir. ⑬ ve ⑭ numaralı Türk atasözünde tam tersi bir durum söz konusudur. Bu atasözünde kayınvalidelerin eylemlerine şüpheyle yaklaşılmaktadır.

Türk ve Kore Atasözlerinde Kız Evlat-Anne Algısı

Türk ve Kore kültüründe kız çocuğuna nazaran erkek çocuğunun tercih edilme sebebinden yukarıda bahsedilmişti. Ancak kız çocukları ile anneler arasında farklı bir bağ vardır. Kız çocukları için anneler rol modelidir. Aşağıdaki tabloda kız çocuğu-anne ilişkisi üzerine her iki ülkenin atasözlerinden birkaç örnek yer almaktadır.

Tablo 5: Türk ve Kore Atasözlerinde Kız Evlat- Anne İlişkisi

Korece	Türkçe
① 좋은 토양에서 자란 줄기와 좋은 엄마 밑에서 자란 딸을 택하라 (İyi toprakta yetişen ağacı, iyi annenin yanında yetişen kızı seç.- <i>Joh-eun toyang-eseo jaran jo-eun eomma mit-eseo jaran ddal-eul taeghara</i>)	⑦ Anasına bak kızını al
② 그 어머니에 그 딸이다 (o annenin o kızı.- <i>Geu eomeonie geu ddal-ida</i>)	⑧ Bir anneye bir kız, kafaya bir göz

③ 어머니 선을 보면 그 딸을 알 수 있다.(Annenin soyuna bakarak kızı tanıyabilirsiniz. <i>Eomeoni seon-eul bomyeon geu ddal-eul al su idda</i>)	⑨ Oğlan atadan (babadan) öğrenir sofrayı, kız anadan öğrenir biçki biçmeyi.
④ 어머니가 반중매쟁이가 되어야 딸을 살린다. (Bir anne yarı çöpçatan olmalı ki kızını kurtarsın(evlendirsın). <i>Eomeoniga banjungmaejaeng-iga doeeyo ddal -eul sallinda</i>)	⑩ Ana ile kız, helva ile koz
⑤ 딸이 여럿이면 어미 속곳 벗는다.(Çok kızı olan anne iç çamaşırından olur.- <i>Ddal-i yeoleos-ımyeon eomi sog-got beosneunda</i>)	⑪ Ananın bahtı kızına (Bir anne mutlu ya da mutsuz nasıl bir evlilik hayatı geçirirse kızı da genellikle benzer evlilik hayatı geçirir)
⑥ 며느리 아이 낳는 건 봐도 딸 애 낳는 건 못 본다.(Gelini doğum yaparken baksa da kızı doğum yaparken bakamaz.- <i>Myeoneuri ai nahneun geon bwada ddal ae nahneun geon mot bonda</i>)	⑫ Alma soysuzun kızını, sürer anasının izini.

Kız çocuğu her şeyi annesinden görerek öğrenmektedir. Anne, kızının karakterinin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Bu nedenle kız çocuklarının hâl ve eylemlerinden anneler sorumlu tutulur. Dolayısıyla kız çocuğunun davranışları genelde anneye benzetilmektedir. ①, ②, ③ numaradaki Kore atasözleri ile ⑦, ⑨, ⑩, ⑪, ⑫ numaradaki Türk atasözlerinden kız çocuklarının her şeyi annelerinden öğrendiği anlaşılmaktadır. Koreli annelerin kız çocuklarına karşı ayrı bir zaafı vardır. ⑦ numaralı atasözünde olduğu gibi kız çocuklarının hiçbir zorluğa, acıya katlanmalarını istememektedir. Kız çocukları için ⑤'teki örnekte olduğu gibi fedakârlıkta bulunmakta ve ④ numaralı atasözündeki gibi evlendirmek için gayret etmektedir. Türk atasözünde anneler için kız çocukları yardımcı misyonu yüklenmekle birlikte arkadaş gibidir. ⑧ numaradaki atasözü bunu en iyi ifade eden örnektir.

Türk ve Kore Atasözlerinde Dul Kadın Algısı

Ataerkil toplumda, bekâr- dul bir kadının taşınması gereken yük ve sorumluluk fazladır. Kore ve Türk atasözlerinde dul kadına bakış tarzıyla ilgili örnekler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6: Türk ve Kore Atasözlerinde Dul Kadın Algısı

Korece	Türkçe
① 재수 없는 과부는 봉긋방에 들어도 고자 옆에 눕는다.(Şanssız dul kadınlar Han'a girdiklerinde bile hadımın yanında yatarlar.- <i>Jesu eobneun gwabuneun bongnosbang-e deul-eodo goja yeop-e nubneunda</i>)	⑧ Ersiz avrat eyersiz At
② 과부 시집은 소문도 없이 간다.(Dul evlilik söylentiler olmadan gider. <i>Gwabu sijib-eun somunda eobs-i ganda</i>)	⑨ Dul karı şeytan karı, aldatır alır bekârı
③ 과부가 일생을 혼자 살고 나면 한숨이 구만구천 두라. (Dul bir kadın hayatı boyunca yalnız yaşarsa doksan dokuz bin kez iç çeker.- <i>Gwabuga ilsaeng-eul honja salgo namyeon hansum-i gumangucheon dura</i>)	⑩ İnanma dul garının sözüne, ağlar ağlar gözüyle er dener.

④ 과부가 찬밥에 굶는다. (Dul kadın soğuk yemek yemekten hastalanır.- *Gwabuga chanbab-e golhneunda*)

⑤ 과부는 한숨 먹고 산다. (Dul kadın içini çekerek yaşar.-*Gwabuneun hansum meoggo sanda*)

⑥ 과부 마음은 과부가 안다. (Dulun halini dul anlar.*Gwabu Maeumeun gwabuga anda*)

⑦ 젊은 과부 한숨은 땅이 꺼진다. (Genç dul iç çekerse yer yarılr.-*Jeolm-eun gwabu hansum-eun ddang-i ggeojjinda*)

Türk ve Kore toplumunda zor bir evliliğe göğüs geren kadın, kocasının ani ölümüyle dul kalınca, taşıdığı sorumluluklar daha da artar. Türk atasözünde ⑧, ⑩, ⑪’de olduğu gibi başkaları tarafından dul kadına genelde şüpheyle ve ön yargıyla yaklaşılmaktadır. Yanlış anlaşılmalara kötü sonuçların doğmasına neden olur. Dul kalan kadın ③, ④, ⑤ numaralı Kore atasözünde olduğu gibi yaşamında birçok zorluklar yaşamaktadır ve bunları dile getirmekte zorlanmaktadır. ④’teki atasözü, dul kadının içinde bulunduğu kötü durumun dul olmadıkça anlaşılmadığını göstermektedir. ②’deki atasözü dul bir kadının yeniden evlenmesiyle ilgilidir. Dulların utandıkları için gizlice evlendiklerini göstermektedir. Her iki toplumda dul kadınların kendilerini korumaları, hâl ve hareketlerine dikkat etmeleri konusunda ortak özellik taşıdığı görülmektedir.

Sonuç

Ülkemizde Kore’ye dair siyasi, tarihi, ekonomik, askeri, dil ve edebi açıdan birçok akademik çalışma bulunmaktadır. Ancak, kültür ile ilgili bilhassa mukayeseli çalışmaların yeterli seviyede olduğunu söylemek mümkün değildir. Kore tüm dünyada ve ülkemizde popüler kültürüyle tanınır ve ilgi çeker hâle gelmiştir. Altay dil ailesinde yer alan Türkçe ve Korece arasında dil açısından benzerlik, ortak kelimelerin varlığı günümüzde yapılan araştırmalar ile de ortaya çıkarılmıştır. İki ülke arasında kültürel açıdan da birçok benzerliğin olduğu bu çalışma vasıtasıyla ortaya çıkarılmıştır. Sözlü kültürün günümüze kadar aktarıcılarında biri olan atasözleri bir toplumun düşünce yapısına ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışmada da her iki ülkenin kadına dair atasözlerine mukayeseli değinilmiştir.

Türk ve Kore atasözlerinde kadın algısı ele alınırken her iki ülkenin cinsiyet ayrımını ortaya koyarak değil de her iki ülke kültüründe kadının hem aile hem de sosyal yaşamında yeri ortaya konmuştur.

Her iki ülkenin eski dönemlerinde kadınlar, hem aile hem de toplum içerisinde güçlü bir profil çizmektedir. Yine her iki ülke kültüründe ataerkil düzene geçişin yanı sıra Konfüçyanizm ve İslam kültürünün etkisi ile kadınların toplumsal yaşamdan sıyrılarak eve kapandığı ve erkeğe bağımlı bir yaşam sürdürdüğü görülmektedir.

Atasözleri aracılığı ile karşılaştırmalı olarak ele alınan kadının yeri ve algısında iki toplumda da benzerlikler görülmektedir. Kız çocuğuna nazaran erkek çocuğun tercih edilmesi, kız çocuklarının ele gidecek misafir olarak algılanması, kız çocuğu için annenin rol model olması, çocukların yetiştirilmesinden annenin sorumlu olması benzerlik göstermektedir.

Eş olarak kadının durumuna bakıldığında her iki toplumda kadının kocasına bağımlı olduğu, evliliğin yürütülmesinin kadının susmasına, idare etmesine ya da sabretmesine bağlı olduğu görülmekle birlikte ev ekonomisi bağlamında kadına büyük rol düşmesi yine benzerlik gösteren bir yöndür.

Gelin kaynana ilişkisi açısından kaynananın hükmeden, gelinin itaat eden bir yapıda olması, dulların hor görülmesi konusu benzerlik göstermektedir.

Kadın ile alakalı Türk ve Kore atasözlerine genel anlamda bakıldığında kadının annelik özelliği dışında olumlu bir bakış açısıyla ele alınmadığı görülmektedir. Dolayısıyla kadın genel çerçevede her iki kültürde edilgen yapıdadır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, İlhan. (2016). Toplumsal ve Siyasal Süreçte Türk Kadını. *Yasama Dergisi*, Sayı 32, 7 – 20.
- Aksoy, Ömer Asım (1970) . *Atasözleri ve Deyimler*, Türk Dil Kurumu yayınları 318, 2. Baskı, Ankara,
- Bae Gi dong Vd.(2005) *Koreli Kadınlar Neye İnanıp Yaşadılar Acaba?* Kore Kadını Yerel Kültür Araştırma Enstitüsü, Jipmundang (배기동 외(2005). 한국 여성들 무엇을 믿고 살았을까, 한국여성향토문화연구원 편, 집문당)
- Başar, Hayati (2009). *Eski Türklerde Aile*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Programı.
- Bang, Unkyu (2004). Kadınlarla İlgili Atasözlerinde Korelilerin Algıları, *Kore Dili ve Edebiyat Derneği*, Cilt 32.(방운규(2004). 여성 관련 속담에 나타난 한국인의 인식 , 겨레어문학회, 제 32 집)
- Cho, Bok Hee, Lee, Jin sook (1998). The Classification and Understanding of Korean Proverbs concerning Parent-Child Relationships, *Korean Journal of Child Studies v.19 no.1* , 5-25.
- Çaha, Ömer (2010). *Sivil Kadın*. Savaş yayınevi.
- Choi, Woon Shik, vd(2009). *Yabancılar İçin Kore Koreliler ve Kore Kültürü*. Bogoso.(최운식, 외(2009). 외국인을 위한 한국, 한국인 그리고 한국문화. 보고서)
- Erbay, Hürol(2009). Tarihsel Süreçte Dünyada Ve Türk Toplumunda Kadın Algısı Ve Haklarının Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Ege Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-25.
- Ergin, Muharrem(2015). *Orhun Abideleri*. Boğaziçi Yayınları.
- Gönen, Yelda Özlem(2015). Türk Atasözlerinde Sözlü İletişim Unsurlarının Sunumu. (Yayımlanmamış doktora tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı,
- Kafesoğlu, İbrahim(1995). *Türkler ve Medeniyet*. Hamle yayınları.
- Kang, Young-Koung(2007). Kore Kadın Tarihine İlişkin Çalışmaların Mevcut Durumu ve Sorunu - Goryeo Hanedanlığına Kadar Odaklı” , *Kadın ve Tarih*, Cilt 6, Sayfa 1-24. (강영경(2007). 한국 여성사 연구의 현황과 과제- 고려시대까지를 중심으로 – Page 1-24· 여성과 역사, 제 6 집.)
- Kim, Dohwan(1995). *Kore Atasözleri Sözlüğü*, Hanul. (김도환(1995). 한국속담활용사전.한울)
- Kim, Kyung Ram(2013). Comparison of Traditional Perspective of Women in the Proverbs of Algery and Korea, *Kyung Hee University, Center for Cross-Cultural Studies*, Volume 30, page 53-71.
- Kuşçu, Ayşe Dudu(2016). Selçuklu Devlet Yönetiminde Kadının Yeri Ve Altuncan Hatun Örneği. *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi (SEMA) Sayı 1*, 173 – 191.
- Kore Manevi Kültür Araştırmaları Enstitüsü(1991). *Kore Milli Kültür Ansiklopedisi İljojag* , (한국정신문화연구원. 한국민족문화대백과사전, 일조각.1991)
- Lee,Ki-Moon – Cho,Nam-Ho(2014). *Atasözleri Sözlüğü*. İljojag.(이기문.조남호(2014). 속담사전. 일조각.)
- Lee Bae –Yong(2008) .*Women in Korean History*. Ewha Womans University Press.

Mandaloğlu, Mehmet (2022). Eski Türklerde Aile ve Evlilik Anlayışı. *Journal Of General Turkish History Resrearch*, Volume 4, Issue 8, 481 – 498.

Nahm, Andrew(1998). *Kore Tarihi ve Kültürü*. (Çev. Ali rıza Balaman). Ege Üniversitesi yayınları.

Oh, Eun Kyung(1999). Konfüçyüz'm'de Kadına Bakış ve Kore'de Konfüçyüz'm. *Milli Folklor*, Sayı 42, Sayfa 72-74.

Okudan, Gülseri(2019). *Sarayı, Askeri ve İdari Yönleriyle Karahanlı Devleti'nin Teşkilat Tarihi*. İksad Yayınları.

Park,Youngwon- Yang, Jaesan(2002). *Kore Atasözü- Deyim Sözlüğü*. Pureunsasang.(박영원-양재산(2002). 한국 속담. 성어 박과사전. 푸른사상.)

Peker, Raziye(2017). Türk Devlet Geleneğinde Kadının Konumu. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 157-164.

Song Jae-sun(1998). *Kadın Atasözleri Sözlüğü*. Dongmoonseon.(송재선(1998). 여성속담 사전 . 동문선.)

Woo, Duck Chan (1993). Eski Koreliler ve Eski Türkler Arasındaki İlişkiler, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, *Doğu Dilleri Dergisi*, sayı 2.

URL

<https://kuran.diyabet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/241/234-235-ayet-tefsiri> Erişim Tarihi 10.02.2023

URL

<https://www.dbpia.co.kr/search/topSearch?searchOption=all&query=%EC%97%AC%EC%84%B1+%EC%86%8D%EB%8B%B4#a> Erişim tarihi 15.4.2023

URL <https://dergipark.org.tr/tr/search?q=kad%C4%B1n++atas%C3%B6zleri§ion=articles> Erişim tarihi: 20.7.2023